

ἀξίωσιν; Ἀλλὰ τούτου δοθέντος αἱ μὲν μεταστάσεις ἔσονται καὶ ἀλλεπάλληλοι καὶ βίαιαι, τὰ δ' ἐπακόλουθα δεινὰ ἀναπόδραστα.

Ἰπάρχουσιν ὁμῶς καὶ οἱ ἀξιούντες ὅτι τὸ συνταγματικὸν σύστημα τοσοῦτον μετέλλαξε τὰ τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς, ὥστε δύσκολον νὰ κρίνωμεν ἐπ' ἀκριβὲς ἐκ τῶν μεταβολῶν τῶν ἀρχαίων πολιτευμάτων ὅποια ἔσονται αἱ τῶν νεωτέρων. Καὶ ὁμολογοῦμεν μὲν ὅτι τὸ ἀντιπροσωπικὸν σύστημα ἀνέπτυξε καὶ ἐξήπλωσε τὴν ἐλευθερίαν· ὁμολογοῦμεν ὁμῶς καὶ τοῦτο, ὅτι ἐὰν τὰ σώματα τὰ ἀντιπροσωπεύοντα τοὺς λαοὺς, ἐντολὴν μόνην ἔχωσι νὰ ὑποστηρίζωσι τὰς ὁρέξεις τοῦ πλήθους, διαβιβάζοντα αὐτὰς ὡς ἄλλοι ὄχαιοι εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἀρχήν, ἢ ἐκθασίᾳ τῶν τοιούτου εἶδους πολιτευμάτων ἔσται ὀλεθριωτέρα καὶ τῆς τῶν πάλαι δημοκρατιῶν· διότι ἐνῷ ἔχουσι πάντα τὰ πλημμελήματα καὶ τῶν πλέον ἀκράτων ἐκ τῶν δημοκρατιῶν τούτων, στεροῦνται τῶν ἐγγυήσεων ἃς παρεῖχον καὶ αἱ βιαιότεραι ἐκκλησίαι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ρώμης ὡς ἐλεύθεραι πάσης ὠρισμένης ἐντολῆς, καὶ ἐπιτρέπουσαι ν' ἀκούεται ἐν αὐταῖς ἡ φωνὴ τῶν βελτίστων ἀνδρῶν τῆς πόλεως, ἡ φωνὴ λέγομεν τοῦ Φωκίωνος καὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Κάτωνος καὶ τοῦ Κικέρωνος. Καὶ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο ἀνίσχυρος· ἐξ ἐναντίας τοσαύτην εἶχε τὴν ἐκ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς συνέσεως ἰσχὺν, ὥστε οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν φοβούμενοι ἤτταν προηροῦντο δολοφονίας καὶ ἐξοστρακισμούς.

Τὰς περὶ τοῦ συνταγματικοῦ συστήματος ὀλίγας ταύτας λέξεις ἐχράξαμεν ὑπ' ὅψιν μᾶλλον ἔχοντες τὸ σύνταγμα τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Καὶ εὐκολώτερον μὲν ἦτο νὰ πορισθῶμεν ἐπιχειρήματα ἐκ τῶν χρονικῶν τῶν νεωτέρων πολιτευμάτων, τῆς Ἀγγλίας φέρ' εἰπεῖν καὶ τῆς Γαλλίας, ἢ ν' ἀποφύγωμεν ὁμῶς τὴν ἐνστάτην ὅτι δὲν ἀνεπτύχθη εἰσέτι ὅλη αὐτῶν ἡ ἐπενέργεια, ἢ ὅτι προσωποληπτοῦμεν περὶ τὰς κρίσεις, προετιμήσαμεν ν' ἀναδράμωμεν εἰς τὴν ἀρχαιότητα, καὶ ταύτης τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τὸν πολιτικὸν βίον, ἐνδοξον καὶ μὴ, ἐνάρετον καὶ μὴ προτιθέμενοι, νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν προσοχήν, τὴν εὐσυνειδησίαν καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην ἐκείνων εἰς οὓς ἀνατίθεται ἐκ περιστροφῆς ἡ κηδεμονία τῆς πόλεως. Ἐπικαλούμεθα δὲ ταύτας τόσον ἐνθαρμότερον, ὅσον οὐδεμίαν ἔχομεν πεποίθησιν εἰς τὴν εὐθυνασίαν τοῦ ἡμετέρου συντάγματος, ἐφ' οὗ βλέπομεν ἤδη ἀπληρωμένον τῆς πανωλέθρου δημοκοπίας τὸ φάσγανον.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνατράφημεν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων μεταξὺ ἐλευθερίας, ἐπὶ πολὺν μάλιστα χρόνον ἀπηλλαγμένης παντὸς κανόνος, καὶ ἐμελετήσαμεν ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα, δὲν διστάζομεν ν' ἀναγνωρίσωμεν καὶ νὰ κηρύξωμεν ὅτι ὅπως

θεμέλιον τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος εἶναι τὸ ὀξυγόνον, οὕτω καὶ παντὸς ἀληθοῦς πολιτικοῦ συστήματος κρηπίς καὶ βάσις, βάσις καὶ κρηπίς ζωαγόνοι, ὁμολογεῖται ἡ ἐλευθερία. Καὶ τοῦτο μὲν ἀναντίρρητον· ἀναντίρρητον ὁμῶς καὶ ἕτερόν τι, ὅτι ἂν εἰς τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα προστεθῇ δόσις ὀξυγόνου πλείων τῆς φύσει ἀναλογούσης, ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐν ἀκαρεῖ· οὕτε λησμονοῦμεν τὸν λάτριν ἐκείνον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ὃς τις, ὑποθέσας ποτὲ ὅτι δυνατόν ἦτο νὰ ἐπιβρῶσθῃ ἡ ὑγεία νὰ παραταθῇ δὲ καὶ ἡ ζωὴ ἐλαττωμένων τῶν βλαβερῶν καὶ αὐξανομένων τῶν ζωτικῶν στοιχείων τοῦ ἀέρος, ἀπεπειράθη ν' ἀναπνεύσῃ ὀξυγόνον μεμιγμένον πλέον τοῦ θεόντος εἰς αὐτόν. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἠσθάνθη ἐπουράνιον μακαριότητα· ἠσθάνθη τὸ αἷμα κυκλοφορῆσαι γοργώτερον, καὶ ἄφατον γλυκυθυμίαν περιχύσασθαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὀπτασίαι θεασέσθαι κατεκλήλουν τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ σοφοῦ. Μετ' ὀλίγον ὁμῶς ἡ ἀρρητος εὐδαιμονία ἐξηφάνισθη· σπασμωδικαὶ κινήσεις συνετάραξαν ὀλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ ἐν τι μόνον ἐν μόνον ἠσθάνετο, ἀκόρεστον λαγνείαν πρὸς ἀναπνοὴν τοῦ δηλητηρίου ἀέρος ὃς τις, εἰ μὴ ἔσπευδον ν' ἀποσύρῃσι τὸν πάσχοντα ἐκστασιν, ἤθελε κατακρημνίσαι αὐτὸν εἰς μανίαν ὁμοίαν ἐκείνης, ἥς διακρύομεν σήμερον τὰς παραφοράς ἐν ταῖς ἐπικληθείσαις νέαις Ἀθήναις.

Καὶ περὶ μὲν τῆς καταλύσεως τῶν ἀρχαίων πολιτευμάτων ἄλλος *).

ΑΠΟ ΑΘΗΝΑΣ ΕΙΣ ΜΕΓΑΡΑ.

Ὅταν τις, ἐξερχόμενος τῶν Ἀθηνῶν, διατρέχῃ τὴν ἱερὰν ἐδὸν, τὴν ἄγουσαν πρὸς Δαφνίον καὶ Ἐλευσίνα, καταλαμβάνεται ὑπὸ τινος ἀθυμίας, παραβάλλων τὸ ἄγονον καὶ ἑρπὸν ἔδαφος, ὅπερ ὁ ὀδοιπὸρος διέρχεται, πρὸς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην γραμμὴν ἀγαλμάτων, βωμῶν, ναϊδίων, καὶ ἀριστουργημάτων, ὅσα ἄλλοτε ἀνὰ παν βῆμα ἐκάλυπτον τὴν ὁδόν. Εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον φαίνεται ὡς ἂν ὁ Πausanias, περιγράφων τὴν ἀπειρίαν ἐκείνην τῶν

*) Σημειωτέον ὅτι πᾶσαι αἱ ἐν τῇ καίμηνῃ ἀρχαίαι ῥήσεις, ὧν δὲν ὑπεδείξαμεν τὸν συγγραφέα, ἐλήφθησαν ἐκ τῶν Παράλληλων βίων τοῦ Πλουτάρχου, ὁδηγοῦ ἡμῶν κατὰ τὴν διήγησιν καὶ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῆν τῶν γεγονότων. Ἀξιοσημείωτον δὲ ὅτι μετὰ τῶν πολιτικῶν καὶ οἱ σοφώτατοι τῶν ἀρχαίων, οἱοὶ Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης, Ἰσοκράτης, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ξενοφῶν, συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἐπέμβασις τοῦ δήμου εἰς τὰ τῆς πολιτείας φέρει ἐπὶ τέλους ὀλεθρον. Αὐτὸς δὲ Σωκράτης δὲν κατηγορήθη μόνον διότι εἰσῆγε νέας δαιμόνας, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὡς διδάσκων «τοὺς νέους καταρροεῖν τῆς καθεστῶσης πολιτείας καὶ ποιῶν βιαιούς» (Ξεν. Ἀπομν. Α, 11, 58).

τόμῳ καὶ στηλῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην γευνάϊας πράξεις καὶ ἡρώϊκά συμβεβηκότα, οὐδένα ἄλλον ἔσχε σκοπὸν ἢ νὰ λυπήσῃ τοὺς μεταγενεστέρους, παραβάλλοντας τὸν πλοῦτον ἐκείνον πρὸς τὴν σημερινὴν γυμνότητα.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ σκέψεις μου ὅτε, τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου, διερχόμεν πολλὰκις πεπατημένην ὁδὸν, ἣ τις ἄγει εἰς Ἐλευσίνα καὶ Μέγαρον. Πλὴν ὁ αἶθριος οὐρανὸς τῆς Ἀττικῆς ταχέως ἀποδίδωκε τὰς πενθίμους σκέψεις, καὶ ὀλίγοι βεβηχώς εἰσὶν οἱ μὴ ἐκτιμῶντες καὶ μὴ θαυμάζοντες τὸ ὠραῖον θέαμα ὅπερ οἱ ἐν Ἀθήναις ἔχομεν τόσον συνεχῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἀφοῦ διέλθῃ τις τὸ ἐκκλησιδίου καὶ τὸν σταθμὸν τοῦ Ἀγίου Σάββα, παρουσιάζονται, δεξιόθεν καὶ ἀπέναντι αἱ τελευταῖαι κορυφαὶ τοῦ Πάρνηθος, διαχωριζόμεναι τόσον ζωηρῶς ἐπὶ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ, ἀριστερόθεν ὁ Πειραιεὺς, μετὰ τῶν ὠραίων αὐτοῦ λευκῶν οἰκιῶν, καὶ τῶν ἐπιπλεόντων ἱστῶν τῶν πλοίων, ἐτι δὲ ἀπωτέρω ἡ Αἴγινα, ὡς μεγάλη μέλαινα χελώνη, ἀναδυομένη ἐκ τῆς θαλάσσης.

Μετὰ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας δρόμον, ἀφικνεῖται τις εἰς Δαφνίον. Μάτην ἀνεζήτησα τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο μνῆμα τοῦ Ἀνθεμοκρίτου, ἢ τὸν τάφον τοῦ Μολοττοῦ ἢ τὸν τοῦ Θεμιστοκλέους Πολιάρχου. Προπάντων ὁμῶς μετὰ περιεργείας ἔβλεπον τὸν βωμὸν τοῦ Μειλιχίου Διός. Ὡραιότερα χρῆσις τῶν ἐπιθέτων σπανίως ἐγένετο ἢ ὅταν δι' αὐτῶν ἀπεδίδοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων αἱ προσήκουσαι τοῖς θεοῖς ιδιότητες. Ὁ βωμὸς δὲ τοῦ Μειλιχίου Διός, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πετρῶν καὶ τῶν ξηρῶν βράχων τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Πάρνηθος, μοί φαίνεται λίαν εὐγλωττος. Ὁ Πausanias περὶ τοῦ βωμοῦ τούτου διηγείται ὅτι· «Ἐπὶ τούτῳ Θεσεὺς ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Φυτάλου καθαρσίῳν ἔτυχε ληστὰς, καὶ ἄλλους ἀποκτείνας, καὶ Σίνιν, τὸν πρὸς Πιπθίῳ συγγενῆ¹⁾. Καὶ δὲν εἶδομεν μὲν τὸν βωμὸν, εὐτυχῶς ὁμῶς δὲν ἐφοδούμεθα οὔτε τὸν σημερινὸν Σίνιν, Τάκον ἢ τὸν Σπανὸν, καθότι πλεῖστα ἀποσπάσματα χωροφυλάκων ἐφρούρουν καλῶς τὴν ὁδόν· ἐδείκνυν δὲ ἐν τῷ ἀποφασιστικῷ τοῦ ἥθους ὅτι οὐδόλως ἤθελον διστάσει νὰ ἐπαναλάβωσι τὰ πρὸς Σίνιν ἄθλα τοῦ Ἀθηναίου ἥρωος, ἔστω καὶ ἄνευ ἐλπίδος βωμοῦ πρὸς τὸν Μειλίχιον Δία.

Ἐτι πλησιέστερα πρὸς τὸ Δαφνίον ἔκειτο τὸ πάλαϊ λαμπρὸν μνημεῖον ὅπερ, κατὰ τὸν Δικαίαρχον, ἦν ἀνώτερον ἀπάντων τῶν πέριξ. Τὸ μνημεῖον τοῦτον δὲ ἀνηγέρθη εἰς ἀνάμνησιν στρατηγοῦ τινος ἢ ναυάρχου ἐνδόξου· οὔτε τοῦ Περικλέους ἦν, οὔτε τοῦ Θουκυδίδου. Τὸ μνῆμα τοῦτο ἐποίησεν Ἄρπαλος ὁ Μπακεδὼν εἰς Πυθιονίκαν τῆς ἐταίραν. Ὁ Ἄρ-

λος ἦν ταμίης τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐκστρατείαν. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οἱ ταμίαι ἐνίοτε δὲν ἐσέβαντο τὰ ἐμπεπιστευμένα αὐτοῖς χρήματα· ὁ Ἄρπαλος τοῦλάχιστον ἔκλεψε τὸ ταμεῖον τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἔδραμεν εἰς Ἀθήνας ὅπως γευθῇ ἀκόπως τῶν ξένων χρημάτων. Ἐρυνισθεὶς τῆς Πυθιονίκης, ἐταίρουσθε τότε ἐν τε Ἀθήναις καὶ ἐν Κορίνθῳ, «ἐς τοσοῦτον ἔρωτος προήλθεν, ὥς καὶ μνῆμα ἀποθανούσης ποιῆσαι, πάντων ὅποσα Ἕλλησιν ἐστὶν ἀρχαῖα, θέας μάλιστα ἄξιον²⁾».

Τὸ ὄνομα τοῦ Δαφνίου ἀναμιμνήσκει τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ παρακείμενος ῥύαξ ἀπεξήρανθη, ῥοδοδάφνη· ὁμῶς τινὲς διεσώθησαν, τὸ δὲ γλυκὺ ὕδωρ τοῦ φρέατος εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας τοὺς διαβάτας. Ἰπῆρχεν ἄλλοτε, παρὰ τὸ φρέαρ, μεγαλοπρεπὲς πλάτανος, ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ὁποίας οἱ διερχόμενοι Τοῦρκοι συνεύχοντο ὅπως ἀναπαυθῶσιν ἐκ τῆς ὁδοπορίας καὶ καπνίσωσι τὸν περιληπμένον ναργηλέ· πλὴν αἱ συνεχεῖς αὐταὶ ἐπισκέψεις καὶ διαμοναὶ ἐπήνεγκον πολλάκις λεηλασίας τῆς μονῆς καὶ ζημίας τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων· οἱ δὲ καλοὶ μοναχοὶ ἀπεφάσισαν ἡμέραν τινὰ νὰ θυσιάσωσι τὸ περιφανὲς δένδρον, ἐξαγοράζοντες οὕτω τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν αὐτῶν, καὶ ἀπέκοψαν αὐτό. Ἡ ἀρχαία αὕτη μονὴ κατωκλήθη τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ Ἑλλήνων μοναχῶν· ὅτε ὁμῶς οἱ Φράγκοι, κατακλύσαντες τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, διενειμον, μεταξὺ τῶν μεγιστάνων τῆς Δύσεως, τὰς ὠραίας τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίας, τὸ μοναστήριον τοῦτο, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα, παρεδόθη εἰς Λατίνους μοναχοὺς, πάλιν δὲ, μετὰ τὸ τέλος τῆς Φραγκοκρατίας, ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς ἡμετέρους. Σήμερον ἡ μονὴ εἶναι διαλελυμένη, τὰ δὲ κτήματα αὐτῆς ἀνήκουσι τῷ δημοσίῳ. Τέσσερες μόνον καλογραφαὶ διηγοῦνται τῷ περιέργῳ διαβάτῃ τὰ θαύματα τῶν ἁγίων εἰκόνων, αἵτινες κοσμοῦσι τὴν ἐν τῇ μονῇ ἐκκλησίαν καὶ τὰ παρεκκλήσια. Αἱ ἐπὶ τῶν παρακειμένων λόφων ὠραῖαι πεῦκαι ἠδύναντο, τυγχάνουσαι περιποιήσεως, ν' ἀποτελέσωσι δάση πυκνὰ, ἅτινα καὶ πρόσοδον σπουδαίαν ἤθελον ἀποφέρει καὶ τὴν γυμνὴν καὶ πετρώδη γῶραν ἤθελον καταστήσει χλοερὰν καὶ εἰς αὐξήσειν ὑδάτων ἤθελον συντελέσει.

Ἡ μετὰ τὸ μοναστήριον κατωφερὴς ὁδὸς φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ ἀμυῶδες παραθαλάσσιον. Ἡ Σαλαμίς, ἀντικρὺ ἡμῶν κλείει τὸν ὀρίζοντα καὶ νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὰς ὄχθας μεγάλης λίμνης. Ὀλίγοι ἄλιεῖς μόνον διαμένουσιν ἐνίοτε ἐπὶ τῆς ἐγκαταλειμμένης παραλίας. Μέχρι τινὸς δὲ εὐρίσκετο ἐνταῦθα πέραμα, δι' οὗ διεπορθμεύοντο οἱ μεταβαί-

¹⁾ Πausanias Ἀττικὰ. Κεφ. ΔΖ. Β.

²⁾ Πausanias Ἀττικὰ. ΔΖ'. 4.

νοντες εἰς Σαλαμῖνα καὶ οἱ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐπανερχόμενοι.

Ἡ ὁδὸς ἐξακολουθεῖ ἐπὶ τινα λεπτὰ στενὴ, κλειομένη ὑφ' ὑψηλῶν βράχων, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκτείνεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡ πεδιάς τῆς Ἐλευσίνας. Ἀριστερὰ ἡ θάλασσα, ἀντικρὺ καὶ εἰς ἀπόστασιν τριῶν ἢ τεσσάρων ὥρων τὰ βουνὰ τῶν Μεγάρων, τελευταῖαι διακλαδώσεις τῶν Γερανίων ὀρέων, ἡ πεδιάς κκταπράσινος πρὸ ποδῶν ἐκτεινομένη θέλγει τὴν ὄρασιν. Μετ' ὀλίγον ἔρχεται ὁ ὁδοιπόρος εἰς τοὺς Ρεῖτους. Εἰσὶ δ' οὗτοι σύμπλεγμα πηγῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων, τὸ πάλαι ἱερῶν τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης. Οἱ Ρεῖτοι εἰσὶ γνωστοὶ σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μύλοι τοῦ Κουμουνδούρου», οὗ τινος ἡ ἰδιοκτησία διεδέχθη τὴν τῶν δύο θεῶν. Οἱ Ρεῖτοι, κατὰ τὸν Παυσανίαν, ἀπετέλουν ἄλλοτε σύνορα μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἐλευσινίων. Συνάζονται δὲ τὰ ἐκ τῆς γῆς ἀναδύοντα ὕδατα εἰς μεγάλας δεξαμενάς φυσικὰς πρὸς τὸ μέρος τῶν ὀρέων, ἐκτισμένας δὲ πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ, καθότι τὰ ὕδατα εἰσὶν ὑψηλότερα τῶν τῆς θαλάσσης.

Οἱ ἀρχαῖοι εἰς ἐξήγησιν τούτου ἔλεγον ὅτι τὰ ὕδατα ταῦτα ρέουσιν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου ὑποχθόνια καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν κόλπον τῆς Σαλαμῖνος ἔνθα ἡ θάλασσα ὑπάρχει χαμηλοτέρα. ἔχουσιν ὅμως αἱ λίμναι αὗται καὶ σήμερον, ὥς τὸ πάλαι, πολλοὺς καὶ καλοὺς ἰχθῦς. Προχωροῦντες συνηστήσαμεν πέτρας μεγάλας καὶ ἐρείπια τινὰ, ἀλλὰ τοῦ δὲ μόλις διακρινόμενα ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας. Μετ' οὗ πολὺ διέρχομαι τὸ ξηρὸν ρεῖθρον τοῦ Κηφισσοῦ, καὶ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν ἀφικνοῦμαι εἰς Ἐλευσίνα.

Ἦτον ὀγδόη τῆς πρωῆς. Μικρὰ νέφη ἐκάλυπτον τὸν ἥλιον, δροσερὰ δὲ αὔρα ἤρχετο ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἐν ᾧ οἱ ἵπποι ἀναπαύονται ἐπ' ὀλίγον, ἀρχαιολογοῦμεν ὁ φίλος συνοδοιπόρος καὶ ἐγὼ, εἰς τὸν μέγαλον ναὸν καὶ τὰς πέριξ ἀρχαιότητας. Ἡ Ἐλευσίς φέρει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἐλευσίνα ἥρωα. Τοῦτον ἄλλοι μὲν λέγουσι παῖδα τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Δαείρας τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ, ἄλλοι δὲ πατέρα τοῦ ἥρωος θεωροῦσι τὸν Ἰγυγον. Ἡ Δήμητρα ἀνευροῦσα ἐν Ἐλευσίνῃ, τὴν Περσεφόνην ἀντήμειψε τὴν πόλιν, καταστήσασα τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, δι' ὧν ἐδοξάσθη ἡ Ἐλευσίς. Ὁ ναὸς, καὶ τοι καταστραμμένος ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀλαρίκου καὶ τὰς μετὰ ταῦτα ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων, δεικνύει εἰσέτι τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον. Τεμάχια ὀλόκληρα στηλῶν, πλείστα κιονόκρανα, βάθρα εὐρισκόμενα εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν, δίδουσιν ἄφθονον ὕλην μελέτης εἰς τὸν ἀρχαιολόγον καὶ τὸν φίλον τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Σήμερον ἡ Ἐλευσίς ἀποτελεῖ μέρος τοῦ δήμου Ἐλευσινίων, οὗ τινος ὅμως πρω-

τεύουσα εἶναι ἡ Μάνδρα. Συνεχεῖς δὲ αἱ ἀντιποιήσεις τῶν δύο χωρίων περὶ πρωτείων καθότι, καὶ τοι ἀρχικῶς, ὥς φαίνεται, ὠρίσθη ἡ Μάνδρα ὡς πρωτεύουσα τοῦ δήμου, συνέβη πολλάκις νὰ σφετερισθῇ ἡ Ἐλευσίς τοῦ προνομίου. Ἡ μεγαλοπρεπὴς πόλις, ἡ ἐλκύνουσα τὸ πάλαι τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀνατολὴν διὰ τῶν περιβοήτων αὐτῆς μυστηρίων, ἡ δυνθεῖσα ν' ἀντιπκλαίσῃ πρὸς τὰς κλεινάς Ἀθήνας, ἐρίζει σήμερον περὶ πρωτείων πρὸς μικρὸν χωρίον, κατοικούμενον τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἀλβανῶν!

Οἱ ἵπποι ἀνεπαύθησαν καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὴν ὁδοιπορίαν. Διελθόντες δὲ τὰ μικρὰ ὑψώματα, ἅτινα εὐρίσκονται πρὸς βορρᾶν τῆς Ἐλευσίνας, διασχίζομεν τὸ Θριάσιον πεδῖον, γνωστὸν διὰ τὴν εὐφορίαν, πλὴν καὶ τοῦτο σήμερον κατὰ πολὺ ὑπολειπόμενον τοῦ ἀρχαίου κάλλους. Οὐχ ἦττον καὶ ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ἐλαία εὐδοκιμοῦσι* δύναται δὲ τις νὰ ἐπαναλάβῃ μετὰ τινος ἀκριθείας περὶ τῆς ἐλαίας τὸ τοῦ χοροῦ ἐν Οἰδίποδι ἐπὶ Κολωνῶ *).

Ἔστιν δ', οἷον ἐγὼ
γὰρ Δίης οὐκ ἐπακούω
οὐδ' ἐν τῇ μεγάλῃ Δωρίδι νᾶσθαι
Πίλοπος πῶποτε βλαστὸν,
φύτευμ' ἀχείρωτον, αὐτοπαῖδον,
ἐγγύων εὖσθημα δαίων
ὃ τᾷδε θέλλει μεγίστη χάρις,
γλαυκᾶς παιδοτρόφου φύλλον ἐλαίας
τὸ μὲν τις οὐ νέος, οὔτε γῆρας
σημαίνων ἀλιώσῃ χερὶ πέρας.
Ὁ γὰρ αἰὲν ὄρων κύκλος
λῦσσει νιν Μορίου Διὸς
χὰ γλαυκῶπις Ἀθήνα.*

Ἀληθῶς δὲ ἡ πεδιάς εἶναι κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν, τινῶν μὲν παλαιῶν, πλείστων δὲ νέων. Ὅταν δ' ἀναλογισθῇ τις τὰς ἐρημώσεις καὶ τὰς καταστροφάς, δσας ὑπέστησαν ἅπασα ἡ χώρα καὶ ἰδίως τὰ πλησιόχωρα πρὸς τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου μέρη, λαμβάνει πεποιθήσιν ἱδραίαν περὶ κρείττονος μέλλοντος, βλέπων ὅτι τάσον πολλὰ ἐγένοντο ἐν ὀλιγίστῳ χρόνῳ.

Ἀφίνομεν πρὸς τὰ δεξιὰ τὰ Χρσιώτικα Καλύβια, πρὸς βορρᾶν διακρίνονται τὰ ὄρη τῆς Φυλῆς, ἐξ ὧν δὲ τινος παρακειμένου διακρίνεται καὶ ἡ Μάνδρα, εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου ὥρας. Εἶπον ἤδη ὅτι ἡ Μάνδρα εἶναι πρωτεύουσα τοῦ δήμου Ἐλευσινίων* κατοικεῖται δ' ἐκ 300 οἰκογενειῶν, λαλουσῶν τὸ πλεῖστον τὴν Ἀλβανικὴν. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ κάτοικοι ἀπὸ παλαιὰ Κούντουρα μετόκησαν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, καλεῖται ἐνίοτε ὑπὸ τῶν ἐντοπίων Κούντουρα. Τὰ Ἀλβανικὰ χωρία, ὅσα ὑπάρχουσιν ἐν ἡμαθίᾳ τῆς Ἑλλάδος, εἰσὶ λείψανα τῶν διαφόρων Ἀλβανικῶν ἐπιδρομῶν, ἰδίως ὅμως τῆς τοῦ 1770. Ἐτελεῖτο τότε ἡ περίφημος ἐκείνη ἐκστρατεία τοῦ

*) Σοφοκλέους, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ. στ. 684.

Ὀρλώφ ἐν Πελοποννήσῳ, καθ' ἣν ὁ Ῥώσος ναύαρχος, ἀφ' οὗ ἠρέθισε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐξήγειρεν αὐτοὺς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν ὑποσχόμενος βοήθειαν καὶ ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς, ἐγκατέλιπε τοὺς ἀτυχεῖς Πελοποννησίους εἰς τὴν σκληρὰν αὐτῶν τύχην καὶ βεβαίαν καταστροφὴν. Οἱ Ὀθωμανοὶ, φοβηθέντες ὅτι ἡ ἐκρηγὼς γενικεύεται καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀποσεύει τὸν ζυγόν, ἀφίνουσιν ἐλευθέρους τοὺς Ἀλβανούς· οὗτοι δὲ, καταβαλόντες τοὺς Χειμαριώτας καὶ Μαυροβουνίους ἀποπειραθέντας νὰ ἐξεγερθῶσιν, ἐπιπίπτουσι μετὰ λύσσης κατὰ τῆς ἀτυχοῦς Ἑλλάδος. Λεηλατήσαντες τὸ Μεσολόγγιον, πυρπολοῦσι τὰς Πάτρας, φέρουσι τὴν καταστροφὴν εἰς ὅλον τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ τελευτῶσιν εἰς Τρίπολιν ἣν κυριεύουσι, καὶ φονεύσαντες χιλιάδας τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀνεγείρουσι τὰ αἱματηρὰ ἐκεῖνα τρόπαια ἐξ ἀνθρωπίνων κεφαλῶν, ἃ τινὰ οἱ περιηγῆται καὶ ἐν ἀρχῇ ἀκόμῃ τοῦ αἰῶνος τούτου φρίττοντες ἔβλεπον.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἰδοιπαρίαν ἧς ἐξῆλθον, παρασυρθεὶς ὑπὸ ἀναμνήσεως γεγονότων φοβερῶν, ἃ τινὰ ἔσχον σπουδαίαν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἔθνους ἐκίρροισιν, καὶ ὧν ἡ μνήμη πολλάκις ἀτυχῶς μὰς διαφεύγει. Ἄλλως τε οἱ Ἀλβανοὶ καὶ ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς, φονευθέντες ἀργότερον κατὰ χιλιάδας ὑπ' αὐτῶν τῶν Τούρκων. Οἱ δὲ ὀλίγοι ἀπομείναντες, συνοικισθέντες εἰς ὀλίγα τῆς Ἑλλάδος χωρία, ἐπεδύθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν δενδροφυτείαν, μετὰ ζήλου οὐ τοῦ τυχόντος. Ἀν ἐγένοντο ἄχρι τοῦδε τὰ δέοντα, ὅπως ταχέως ἐξελληνισθῶσιν οἱ ὀλίγοι οὗτοι ἐν Ἑλλάδι ἄποικοι Ἀλβανοί. Ὅσῳ εὐρίσκεται εἰς συνάφειαν ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ πρὸς ἐτέρας γειτονικάς, ἄνευ ἐξωτερικῆς τινοῦ ἐπιδράσεως, ταχέως καταφαίνεται ἡ ὑπεροχὴ ἐκείνης, μεταδιδούσης ταχέως καὶ τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα, πρὸ παντὸς δὲ τὴν γλῶσσαν. Ὀλίγα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων ἔρουν ὅπως, ἐντὸς μικροῦ, παύσῃ ὁμιλουμένη ἡ Ἀλβανικὴ ἐντὸς τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος. Ἡ Φιλελευθερικὴ Ἐταιρεία, ἡ πολλὰς πολλάκις παρασχοῦσα ὑπηρεσίας τῷ Ἑλληνισμῷ, ἔδωκεν ἄξιον ἐπαίνου παράδειγμα συστήσασα σχολεῖα κορασίων εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἀττικῆς, ἐνθα ἐπικρατεῖ ἡ Ἀλβανικὴ. Ἀτυχῶς ὀλίγην ἄχρι τοῦδε ἔλαβεν ἐνθάρρυνσιν. Πλὴν ἡ καλὴ ἀρχὴ ἐγένετο καὶ ἂν ἡ Κυβέρνησις ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου, πέποιθα ὅτι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου τὸ ἀποτέλεσμα ἔσεται πλήρες.

Ἡ ὁδὸς καὶ πάλιν γίνεται στενὴ καὶ ἀνωφερής. Διερχόμενοι μετὰ τῶν βράχων καὶ τῆς θαλάσσης, διασχίζομεν τὰς ὑπώρειας τῶν βουνῶν τῶν χωριζόντων τὸ Θριάσιον πεδῖον καὶ τὴν πεδιάδα τῶν Μεγάρων. Ἐνιαχοῦ ἐργάζεται τινὲς καταγίνονται μετὰ ζήλου εἰς ἐπισκευὴν καὶ διατήρησιν τῆς ὁδοῦ· εἰς

ἱκανὰ μέρη ὑψοῦνται μικροὶ οἰκίσκοι· ὁδοτηρητῶν ἢ σταθμῶν στρατιωτικῶν. Ἀναγνωρίζει δὲ τις μακρόθεν αὐτοὺς ἐκ τῶν λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν γραμμῶν· καθότι πᾶν τοιοῦτου εἶδους δημόσιον κτίριον κτιζόμενον ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν λαμβάνει κατὰ γενικὸν κανόνα τὸν δίχρουν ἐκεῖνον χρωματισμόν, ὅστις διακρίνει τὴν Ἀθηναϊκὴν μητρόπολιν.

Περὶ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ἄφρις εἰς Μέγαρὰ. Ἡ πόλις, ὅταν πλησιάσῃ τις, καταφαίνεται καλῶς τοποθετημένη ἐπὶ λοφίσκου παρακειμένου εἰς ἕτερον τοιοῦτον, πρέχουσα εὐμορφον θέαν· τὰς κλιμακωτὰς αὐτῆς οἰκίας. Ὁ δυτικὸς λοφίσκος, πάλαι καλούμενος Καρία, διετῆρει πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐρείπια πύργου, σήμερον καταπεσόντος. Ὁ ἀνατολικὸς λόφος, Ἀλκαθός καλούμενος, φέρει δύο ἀνεμομύλους, εἰς δὲ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ εὐρηται τὸ νεκροταφεῖον μετὰ ναύσκου, τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Οἱ κάτοικοι τῶν Μεγάρων ἀριθμοῦνται περίπου εἰς 6,000 ψυχάς.

Τὰ Μέγαρὰ εἶναι μία τῶν ἀρχαιοτάτων Ἑλληνικῶν πόλεων, κεῖνται δὲ εἰς ἴσην περίπου ἀπόστασιν μετὰ τὴν Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου. Καὶ ἐν τοῖς καιροῖς τῆς μεγάλης αὐτῆς δόξης ἡ πόλις ἠρίθμει μόλις 12,000 κατοίκους. Ἐκέχθητο δὲ καὶ μνημεῖά τινα περὶ τῆς, μετὰ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς καὶ τὸ παρακείμενον ἄλσος τοῦ Ἀπόλλωνος. Τινὲς τῶν Μεγαρικῶν ἀποικιῶν κατέστησαν ἐπίσημοι. Ἰδίως τοιαῦται ὑπῆρξαν ἡ Θάψος, ἡ Σελινοῦς καὶ ἡ περίφημος διὰ τὸ μέλι αὐτῆς Ἴβλα. Εὐτυχέστερα δὲ καὶ κατὰ τοῦτο τῶν σημερινῶν, τ' ἀρχαῖα Μέγαρὰ παρήγαγον διασήμους τινὰς ἄνδρας, ὡς τὸν ἀγαλματοποιὸν Θεόκοσμον, τὸν Εὐκλείδην καὶ τὸν περίφημον φιλόσοφον Στίλπωνα, ἀκμάσαντα περίπου τὸ 300 π. Χ. καὶ γενόμενον μαθητὴν τοῦ Εὐκλείδου διδάσκαλον δὲ τοῦ Ζήνωνος.

Σήμερον ἡ πόλις τῶν Μεγάρων διατελεῖ οὕσα πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Μεγαρίδος. Διαιρεῖται δὲ ἡ ἐπαρχία εἰς τέσσαρας δήμους, Μεγαρέων, Ἐλευσίνος, Σαλαμῖνος καὶ Βίδυλλίας, ἐξ ὧν οἱ μὲν τρεῖς πρῶτοι Β', ὁ δὲ τελευταῖος Γ' τάξεως. Ἡ ὅλη ἐπαρχία ἔχει κατοίκους περίπου 14 χιλιάδας, δίδει δὲ δύο βουλευτάς.

Οἱ κάτοικοι τῶν Μεγάρων εἰσὶν ἐν γένει νοήμονες καὶ ἐπιμελεῖς περὶ τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας. Λέγεται περὶ αὐτῶν ὅτι δυσκόλως ἀφίνουσι τὰς ἐστίας αὐτῶν οὐδ' ἀποφασίζουσιν εὐκόλως νὰ ζήσωσι μακρὰν τῆς πατρίδος πρὸς πορισμὸν τῶν τοῦ βίου καὶ βελτίωσιν τῶν καθ' ἑαυτούς. Αἱ γυναῖκες ἔχουσι χαρὰ κτηριστικὰ κανονικά, καὶ θεωρῶ κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς Μεγαρεῖς ὡς διατηρήσαντας τὸν ἀρχαῖον τῆς φυσιογνωμίας τύπον.

Ἡ πεδιάς πάσχει ἐξ ἐλλείψεως ὑδάτων· οὐχ ἦν

τον ἢ ἐλαίαν καλλιεργεῖται· εἰς τοὺς ἀγρούς δὲ σπεύρονται καὶ κύκμοι πλὴν τῶν δημητριακῶν καρπῶν. Οὐδ' εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ θεραπεία εἰς τὴν ἀνυδρίαν ταύτην ἐξ ἧς πάσχουσι τοσαῦται τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίαι, ἐὰν μὴ ληφθῶσι μέτρα σπουδαία περὶ τῶν δασῶν ἡμῶν, περὶ δεινδροφυτείας ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ περὶ προφυλάξεως τῶν νέων φυτειῶν ἀπὸ τὸν καταστρεπτικὸν ὀδόντα τῶν αἰγῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἔτι καταστρεπτικωτέραν ἀβελτηρίαν τῶν ποιμένων καὶ τῶν κτηνοτρόφων. Καιρὸς εἶναι νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἀντὶ ὀλίγων αἰγῶν καὶ ὀλιγίστων εἰσοδημάτων, ὅσα ἀπολαμβάνουσιν ἐκ τῶν βοσκῶν εἴτε τὸ δημόσιον, εἴτε οἱ ἰδιῶται, θυσιάζονται ἑκατοντάδες χιλιάδων δραχμῶν, ὥς ἤθελεν ἀπολαμβάνει κατ' ἔτος τὸ Κράτος ἐκ τῆς ξυλείας, τῆς ρυτίνης καὶ δι' ἄλλων πολυειδῶν ὠφελειῶν. Εἶναι ἀποδεδειγμένον σήμερον ὅτι τὰ δάση εἶναι κυρίως ἀφορμὴ τῆς εὐκρασίας τοῦ αἵματος, τῆς διατηρήσεως τῶν ὑδάτων καὶ τῆς εὐφορίας τῆς γῆς. Δι' αὐτῶν συγκρατοῦνται τὰ χῶματα ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν ὑψηλῶν σημείων. Γνωστὸν εἶναι ὅτι τὰ δένδρα ἀποπνέουσι διὰ τῶν φύλλων ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ ἀποπέμπουσιν ὀξυγόνον, ὅπερ ἐνούμενον μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ αἵματος ἀποτελεῖ ἀναγκαϊότατον στοιχεῖον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ. Διατηροῦντα δὲ τὴν ὑγρασίαν, ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν ταῖς φύλλοις, συντελοῦσι μεγάλως τὰ δένδρα εἰς ταχὺν σχηματισμὸν τῶν νεφῶν, ἐξατμιζομένων τῶν ὑγρῶν ἐν σχήματι ἀτμῶν διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, καὶ προκαλοῦσι τὴν βροχὴν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅπου ὑπάρχουσι δάση ἢ βροχὴ πίπτει ἀφθονωτέρα. Ἀπ' ἐναντίας τὰ μέρη ἐνθα τὰ ὄρη ἀπεγυμνώθησαν τῶν δασῶν, ἡσθάνθησαν ταχέως τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Τὰ χῶματα, μὴ συγκρατούμενα πλέον ἤρχισαν νὰ καταρρέωσιν· οἱ βράχοι ἔμειναν ξηροὶ καὶ ἄγονοι, οἱ ὑετοὶ ἡλαττώθησαν, μετ' οὗ πολὺ, τὰ ρέοντα ὕδατα ἔπαυσαν τὸν ῥοῦν, ἡ εὐκρασία τοῦ κλίματος μετεβλήθη καὶ ἡ γῇ ἔπαυσεν ἀμείβουσα τοὺς κόπους τοῦ ποιοῦντος γεωργοῦ. Εἰς ἄλλας χώρας, ἐνθα τὸ αὐτὸ συνέβη κακὸν, ἐπεζητήθησαν καὶ ἐξευρέθησαν τὰ πρὸς θεραπείαν μέσα. Ἐν Γαλλίᾳ λ. χ. τὰ δάση τῶν Γαλλικῶν Ἀλπεων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Ὠσέρνης εἶχον καταστραφῇ, τὰ δ' ἀποτελέσματα ἐφάνησαν οἷα περιέγραψα ἀνωτέρω. Εὐθὺς συνεστήθησαν ἐπιτροπαὶ πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος καὶ ἐξεύρεσιν μέσων θεραπείας. Ἐφευρέθησαν καὶ ἐσπάρησαν δένδρα ὅσα ἐθεωροῦντο καταλλήλοτατα, μόλις δὲ εἶχε παρέλθει ὀλίγων ἐτῶν διάστημα καὶ εὐθὺς τὰ ἀποτελέσματα ἀνεφάνησαν. Τὰ ὕδατα πύξιναν, τὰ χῶματα ἤρχισαν συγκρατούμενα, ἡ ὑγίεια καὶ ἡ ἀφθονία ἐφάνη ἐπανερχομένη. Τοιαῦτα καὶ ἔτι μείζονα εἶπεν ἂν καὶ παρ' ἡμῖν τ' ἀποτελέσματα, ἐὰν ἐλαμβάνετο πρόνοια

περὶ δασώσεως τοῦ Ὑμηττοῦ, τοῦ Πάρνηθος καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀττικῆς ὀρέων. Ἐῖθε ἡμέραν τινὰ καὶ Κυβέρνησις καὶ κοινωνία, κατανοοῦσαι τὸ συμφέρον, προνοήσωσι περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἀντικειμένου, ὅπερ ὄφειλε νὰ ὑπάρχῃ μία τῶν πρωτίστων μεριμνῶν τῶν ἐχόντων τὴν εὐθύνην περὶ τὰ τοιαῦτα! Βεβαίως δὲ περὶ τούτου ἤθελε μεριμνήσει καλῶς συγκεκροτημένον γεωργικὸν συμβούλιον ἢ γεωργικὴ ἐταιρεία.

Δὲν ἔρκει ὁμῶς φαίνεται ἡ ἀνυδρία ἢν ἡ καταστροφὴ τῆς δεινδροφυτείας φέρει εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Μεγάρων· ἔπρεπε καὶ ἕτεροι καταστροφεῖς νὰ συντελέσωσι τὸ καθ' αὐτούς. Ἀληθῶς, ἅμα γενομένης γνωστῆς τῆς ἐξώσεως τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος, ἐπεθύμησαν καὶ οἱ ἐν Μεγάροις νὰ μεθεξῶσι τοῦ κινήματος· ζηλώσαντες δὲ τοὺς ἀρειμανίους τοὺς θραύσαντας τοὺς φανούς τῆς πρωτευούσης, κατέστρεψαν τινὰς τῶν στηλῶν δι' ὧν διήρχετο τὸ εἰς τὴν πόλιν διοχευόμενον ὕδωρ. Ἐκτοτε τὸ ὕδωρ μένει 40 λεπτὰ μακρὰν τῆς πόλεως, αἱ δὲ γυναῖκες ὅπως ὑδρευθῶσιν ὑποχρεοῦνται μετὰ κόπου καὶ μόχθου νὰ φέρωσιν ἐπὶ τῶν ὁμῶν ἐκείνο, ὅπερ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν μέχρι τοῦ 1862 εἶχον. Εὐτυχῶς τὰ Μέγαρα ἔχουσι σήμερον ἐπαρχὸν ἀνεπτυγμένον, δραστήριον καὶ ζηλωτὴν τῶν καλῶν ἔργων. Ἐλπίζοντες εἰς τὴν σύντανον ἐνέργειαν τοῦ Κυρίου Π. Ν. Πλέσκᾶ πεποίθαμεν ὅτι θέλουσιν ἀνορθωθῇ τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀβελτηρίας ἐκείνης, καὶ ὅτι καὶ ἄλλα ἄξια λόγου δημόσια ἔργα θέλουσι λάβει τὴν προσήκουσαν ὥθησιν.

Διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς φιλοτίμου συμπράξεως τῶν κατοίκων δέον νὰ ἐπισκευασθῇ τὸ ὑδραγωγεῖον, οὗτινος ἡ καταστροφὴ δὲν ἀρμόζει εἰς πόλιν σπουδαίαν, κειμένην εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πρωτευούσης.

Λιμένα ἀρχαῖον εἶχον τὰ Μέγαρα τὴν Νισαίαν, ἀπέχουσαν 20 περίπου λεπτὰ τῆς ὥρας. Ὁ λιμὴν ἐνοῦτο μετὰ τῆς πόλεως διὰ μακρῶν τειχῶν, ὧν λείψανα διεκρίνοντο μέχρις ἐσχάτων. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, αὐτοτελῶν ὑπαρχουσῶν τῶν πλείστων Ἑλληνίδων πόλεων, ἡ ἀνάγκη λιμένος δι' ἑκάστον αὐτῶν ἦτον καταφανής. Σήμερον ὁμῶς ἀναπληροῦται ἡ ἀνάγκη διὰ καλῶν ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, ἀγόντων πρὸς καλοὺς καὶ κεντρικοὺς λιμένας. Τοιαύτη ὁδὸς ἔσται ἡμέραν τινὰ ἡ ἄγουσα ἀπ' Ἀθηνῶν διὰ Μεγάρων εἰς Κόρινθον. Ἐξακολουθεῖ δὲ αὕτη διερχομένη παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπὶ πολὺ διάστημα διασχίζει βράχους καὶ κρημνοὺς ἀποτόμους, μεταβληθέντας σήμερον διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας εἰς ἀξιόλογον ὁδόν. Ἐκαλεῖτο παρ' ἀρχαίοις Σκιρώνη τὸ μέρος τοῦτο τῆς ὁδοῦ, ἀπὸ τοῦ Σκίρωνος, ὅστις, καθ' ὃ ἀναφέρει ὁ Πausanias¹⁾,

¹⁾ Πausanias Ἀττικά—Κεφ. μδ' § 10 καὶ 12.

πρώτος τὴν ὁδὸν ἐποίησεν ἀνδράσιν εὐζώνοις δ-
δεύειν. — Ἀγνοῶ κατὰ πόσον ἡ ἐκπολιτικὴ αὕτη
ἐνέργεια συνεβιάζετο μὲ τὴν ἐτέραν τοῦ ἀνδρὸς ἔ-
ξιν, ὅστις, κατὰ τὸν αὐτὸν Πausανίαν, ἀπαρκοῦν
σφίσι, ὅποσοις τῶν ξένων ἐπετύγχανεν, ἠφίει σφᾶς
εἰς τὴν θάλασσαν. Χελώνη δὲ ὑπενήχστο ταῖς πέ-
τραις, τοὺς ἐσβληθέντας ἀρπάζειν.»

Ἡ ὁδὸς σήμερον διέρχεται τὴν περίφημον Κακὴν
Στάλαν καὶ φθάνει μέχρι Κινέτας. Ἐάν κατεβάλλετο
δραστηρία ἐνέργεια πιστεύω ὅτι ἐντὸς ἐνὸς ἔτους
ἤθελε φθάσει μέχρι Κορίνθου. Αἱ δὲ μεγάλαι δαπά-
ναι ὅσαι διὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο ἐπιβάλλουσι τὸ κα-
θῆκον νὰ δοῦν ταχὺ πέρας εἰς τὴν σπουδαίαν ταύ-
την ἀρτηρίαν συγκοινωνίας. Ἀληθῶς τότε μόνον χρη-
σιμεύουσι τοιαῦται ὁδοί, ὅταν ἐκατέρωθεν ἀπολή-
γουν εἰς κέντρον τι, πλησιάζουσι τὰ σημεῖα πρὸς
κατανάλωσιν τῶν προϊόντων, καὶ προστιθεῖσιν εὐκο-
λίας εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ ναῶν ἐν
Μεγάροις ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ κογχίτου λίθου·
ἔχει δὲ ὁ λίθος οὗτος τοῦτο τὸ περίεργον ὅτι εἶναι
ἀρκετὰ λευκὸς καὶ ἄλλου λίθου μαλακώτερος, εἶναι
δὲ πλήρης παντοίων θαλασσίων κόγχων. Σήμερον αἱ
πλεῖστα τῶν πετρῶν τῶν ἀρχαίων μνημείων μετη-
νέχθησαν ἀτυχῶς ἐντὸς τῆς πόλεως, πρὸς κατα-
σκευὴν οἰκιῶν, παρέχουσαι δείγμα λυπηρὸν ἐλλεί-
ψεως σεβασμοῦ πρὸς τὰ ἑνδοξα τῶν προπατόρων
λείψαντα.

Ὁ ἀὶρ τῶν Μεγάρων φαίνεται καθαρὸς καὶ ὑγιής.
Δὲν ἔχω δὲ ἀμφιβολίαν ὅτι ἂν ἡ συγκοινωνία καθί-
στατο εὐκολωτέρα καὶ πρὸ πάντων ἀσφαλεστέρα
ἐδύναντο καὶ πολλὰ Ἀθηναῖκαὶ οἰκογένεια νὰ διέρ-
χωνται τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐν Μεγάροις. Ἀγνοῶ
πότε θέλει ἔλθῃ ἐποχὴ καθ' ἣν νὰ δύναται τις νὰ
εἶπῃ τοῦτο περὶ πολλῶν ἐν Ἑλλάδι ὁδῶν. Τοῦτο μόνον
ἠξέμυρον ὅτι ἀπὸ ἡμᾶς καὶ μόνους ἐξαρτᾶται
ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία τῆς ὡραίας ἡμῶν χώρας.
Ἡ φύσις ἐπροίκισε τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν σπανιωτέ-
ρων αὐτῆς δώρων, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ κατοικία ἤθελεν
ὑπάρχει εὐδαιμονοεστᾶτη ἂν εἶχομεν ἀληθῆ καὶ εὐ-
κολον συγκοινωνίαν, πρὸ πάντων ἀληθῆ δημοσίαν ἀ-
σφάλειαν. Ταύτην ἐγγυήθητί μοι καὶ ἐγγυῶμαι ἐγὼ
ὅτι, ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, ἡ Ἑλλὰς ἐλεύσασα πλεί-
στους πανταχόθεν καὶ ὁμογενεῖς καὶ ξένους, διὰ τῶν
φυσικῶν αὐτῆς καλλωνῶν θέλει καταστῇ διαμονὴ
ἡδίστη δι' ἅπαντας. Διὰ τῆς ἀσφαλείας δὲ ἐπελεύ-
σεται ἡ πίστις· τὰ κεφάλαια παρακολουθοῦσι τὴν
πίστιν. Τὸ ἐμπόριον ἡ βιομηχανία ἡ ναυτιλία θάλα-
λουν· τότε δ' ἀληθῶς ἡ Ἑλλὰς καθίσταται ὅπως
ποτε πύχνηθη σεπτὴ τις φωνή· «Πρότυπον βασιλείου
ἐν τῇ Ἀνατολῇ.»

Μ.

Ἀθῆναι, 1871.

ΘΗΡΕΣΙΑ ΜΑΡΤΣΜΟΝΤ

ἢ

Ἡ ΚΥΡΙΑ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 505.)

Πολλὰ ὥραι παρήλθον πρὶν ἢ κατορθῶσῃ ἡ δυσ-
τυχὴς Λαίδυ Γρέβιλ ν' ἀναλάβῃ ἀρκούσαν ἀταρα-
ξίαν ὅπως ἐννοήσῃ καὶ αἰσθανθῇ τὸ μέγεθος τῆς θ-
λεθρίας ἐξηγήσεως τὴν ὁποίαν ἤκουσε, καὶ τῶν συν-
επειῶν τὰς ὁποίας θὰ εἶχεν ὡς πρὸς τὴν εὐτυχίαν
καὶ τὰ δικαιώματά αὐτῆς καὶ τοῦ τέκνου της. Ἐνόσω
δὲ ἠνοίγετο ἐνώπιόν της βαθμηδὸν τὸ βάραθρον τῆς
δυστυχίας της, δὲν παρεδίδοτο εἰς προξυσμὸν παρ-
ωργισμένης θλίψεως, οὐδ' ἐξέφραζεν ἀπελπισίαν δι'
ὑβρεων ἐναντίον τοῦ ἐγκληματίου συζύγου της. Πε-
ρίλυπος ὁμοῦ καὶ ἥσυχος παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τῇ
γνωστοποιήσῃ καὶ τὰς παραμικροτέρας λεπτομερείας
τοῦ δυστυχήματός της.

— Ἄφες με νὰ μάθω καὶ τὸ χειρότερον, εἶπεν· ἡ
μόνη εὐσπλαγχνία τὴν ὁποίαν δύνασαι νὰ με δείξῃς
εἶναι ἡ ἐντελὴς ἐκμυστήρευσις.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λόρδος Γρέβιλ δὲν εἶχε τὴν δύνα-
μιν νὰ τῇ κοινοποιήσῃ διὰ ζώσης τοιαύτην ὀδυνηρὰν
ἱστορίαν, ἔγραψεν αὐτὴν ἀγρυπνήσας ὅλην ἐκείνην
τὴν νύκτα, καὶ τὴν ἐνεχείρισε τὴν ἐπιούσαν εἰς τὴν
σύζυγόν του. Ἰδοὺ δὲ αὕτη.

Ἱστορία τοῦ Λόρδοῦ Γρεβιλ.

Εἶναι περιττὸν νὰ διηγηθῶ τὰ συμβάντα τῆς παι-
δικῆς μου ἡλικίας, οὐδ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατέστη-
σαν τὴν νεανικὴν μου πολupoικίλον καὶ διακεκριμέ-
νην. Διήλθον αὐτὴν τοσοῦτον ἐντελῶς ἀφωσιωμένος
εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως μου καὶ συμμετέ-
χων τῶν ἀτυχιῶν καὶ κινδύνων τοὺς ὁποίους ἡ ἐ-
λσεινὴ ἐποχὴ καὶ ὁ στασιαζὼν λαὸς εἶχον συσσωρεύ-
σει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ὥστε ὁ βίος μου εἶναι τό-
σον πασιφανὴς ὅσον καὶ ὁ ἰδικός του.

Καὶ ὁμοῦ, συγχώρησόν με, Ἑλένη, ἂν εἶπω ὅτι
δὲν δύναμαι ἔστω καὶ τώρα, τὴν στιγμὴν ταύτην
τῆς ταπεινώσεώς μου, νὰ μὴ καυχῶμαι διὰ τὴν ἐ-
πιτυχίαν τῶν προσπαθειῶν μου ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς
μερίδος εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τὸ ὑπουργεῖον, τὴν
ἐλεύσασαν πρὸς ἐμὲ τὴν ἀγάπην τοῦ βασιλέως μου,
τὸν ἔπαινον τῶν συμπολιτῶν μου, ὅταν ἐνθυμῶμαι
ὅτι εἰς τὰς κολακευτικὰς ταύτας ὑπὲρ ἐμοῦ μαρτυ-
ρίας χρεωστῶ τὴν φιλίαν τοῦ πατρός σου καὶ τὴν
πρώτην ἀγάπην τοῦ τέκνου του. Πόσον συχνὰ μὲ
ὡμολόγησες, τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἔρωτός μας,
ὅτι πολὺ πρὶν συναντηθῶμεν, ἡ φήμη μου σὲ εἶχεν
ἐμπνεύσει μέγιστον ἐνδιαφέρον,